

Голові разової спеціалізованої вченої ради у
Харківському національному університеті
імені В. Н. Каразіна
професору Житному Олександрю Олександровичу
майдан Свободи 4, м. Харків 61022

В І Д Г У К

офіційного опонента – кандидата юридичних наук, доцента
Коваленка Артема Володимировича
на дисертацію Цімури Яромира Володимировича
«Недопустимість доказів у кримінальному процесі України»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за
спеціальністю 081 Право

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Основним завданням вітчизняного кримінального судочинства, відповідно до положень ст. 2 Кримінального процесуального кодексу України, є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень шляхом забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений.

З цією метою уповноважені суб'єкти мають встановити особу, яка дійсно вчинила кримінальне правопорушення, та довести перед справедливим і безстороннім судом її винуватість в межах сукупності процедур доказування. Водночас доказове право є одним з найбільш динамічних кримінальних процесуальних інститутів. Вітчизняне судочинство формує нові концепції й доктрини недопустимості доказів (та винятки із них), запозичує найкращий зарубіжний досвід, адаптується до специфічної криміногенної ситуації воєнного часу й практики Європейського суду з прав людини. У таких умовах правозастосовувачі – уповноважені суб'єкти доказування – постійно потребують науково-обґрунтованих практико-орієнтованих рекомендацій щодо оцінки доказів за критерієм їх допустимості в кримінальному

провадженні. Відтак, обрана Я. В. Цімурою тема дисертаційного дослідження є актуальною та своєчасною.

На затребуваність дисертаційної роботи додатково вказує її **зв'язок з науковими програмами, планами й темами**. Дослідження виконано відповідно до Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки (Указ Президента України від 11 червня 2021 р. № 231/2021), Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки (Указ Президента України від 11 травня 2023 р. № 273/2023).

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, забезпечується використанням широкого спектру загальнонаукових та спеціальних методів наукового пошуку, які були обрані автором відповідно до об'єкта й предмета, мети та завдань дослідження.

Об'єктом дослідження виступили суспільні відносини, які виникають під час доказування у кримінальному процесі. *Предметом дослідження* є недопустимість як критерій оцінки доказів у кримінальному процесі.

Методологічну основу роботи склали: діалектичний підхід до наукового пізнання, історичний, системно-структурного аналізу, догматичний, порівняльно-правовий, соціологічний, статистичний, формально-юридичний методи.

Нормативну базу наукового пошуку формують положення Конституції України, Законів України, Кримінального процесуального кодексу України, європейських конвенцій, відомчих наказів, інструкцій, інформативних листів Міністерства внутрішніх справ та Генеральної прокуратури України (Офісу Генерального прокурора) стосовно теми дослідження, а також кримінальних процесуальних кодексів та відповідних законів іноземних країн, зокрема: Сполучених Штатів Америки, Великої Британії, Австралії, Німеччини, Франції та Польщі.

Емпіричне підґрунтя дослідження представлене статистичними відомостями Офісу Генерального прокурора, рішеннями Європейського суду з прав людини, Конституційного Суду України, Верховного Суду, місцевих судів та результатами опитування 150 суддів місцевих судів, прокурорів та слідчих Національної поліції у Харківській, Полтавській та Дніпропетровській областях.

Теоретичні підвалини дисертаційної роботи закладені опрацьованими автором науковими працями у сферах кримінального процесу, криміналістики, конституційного права, міжнародного права, а також інших правничих галузей. Загалом автор опрацював 171 доктринальне, нормативне й емпіричне джерело, що свідчить про високий ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Архітектура роботи обрана відповідно до її змістовного наповнення, є логічною та послідовною. Дисертація складається з анотації, вступу, трьох розділів, які об'єднують 8 підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації – 191 сторінка.

Наукова новизна отриманих результатів виявляється у тому, що опанована робота є одним із перших комплексних досліджень теоретичних та прикладних аспектів недопустимості як критерію оцінки доказів у кримінальному процесі, підготованих в умовах специфічної ситуації воєнного часу та посиленого руху вітчизняної правової системи в напрямі євроінтеграції.

Зокрема, дисертантом *вперше* було запропоновано в якості підстави для визнання доказів недопустимими виокремлювати неправомірне обмеження прав та свобод людини в контексті дотримання законодавцем трьох обов'язкових правил при впровадженні механізму обмеження певних прав чи свобод осіб у кримінальному процесі; обґрунтовано, що істотними слід вважати будь-які порушення прав і свобод людини, визначених Конституцією України та міжнародними договорами; встановлено, що зміна кримінальної процесуальної форми має безпосередній вплив на діяльність із оцінки доказів

на предмет їх недопустимості; запропоновано врахувати досвід США щодо правила про недопустимість як доказу вини особи факту здійснення нею дій із компенсації потерпілому шкоди; запропоновано врахувати досвід Німеччини щодо заборони виїмки письмової переписки між підозрюваним (обвинуваченим) та особами, які мають право відмовитися від дачі показань чи не можуть бути допитані як свідки, а також записів указаних осіб.

Автором було *удосконалено* поняття недопустимості доказів у кримінальному процесі України; підхід, відповідно до якого правило щодо недопустимості доказів у кримінальному процесі слід розглядати у якості гарантії від безпідставного та необґрунтованого обвинувачення; визначення системи джерел нормативно-правового регулювання недопустимості доказів у кримінальному провадженні; положення про те, що до очевидно недопустимих доказів слід відносити ті фактичні дані, недопустимість яких прямо визначена кримінальним процесуальним законом; висновок про те, що передбачена у ч. 1 ст. 298-1 КПК України можливість легалізації у кримінальному провадженні щодо злочину доказів, отриманих у порядку, передбаченому для дізнання, є можливою у разі відсутності інших істотних порушень порядку їх отримання під час дізнання.

Окрім того, в роботі *дістали подальшого розвитку* положення про те, що порушення критеріїв допустимості доказів має бути ознакою недопустимості таких фактичних даних; наукові погляди щодо визначення змісту процесу оцінки доказів на предмет недопустимості; теоретичне обґрунтування необхідності запровадження у вітчизняний кримінальний процес досвіду Австралії щодо визначення обсягу питань, які повинен вирішити суд для прийняття рішення про допустимість або недопустимість доказів; аргументація про те, що особливості предмета регулювання групи норм щодо недопустимості доказів дозволяють їх виокремити у відносно самостійну підгрупу, яка становить правовий субінститут; наукове положення про необґрунтованість змістовного сполучення понять допустимості та належності доказів.

Водночас, поряд із загальною характеристикою отриманих здобувачем нових наукових результатів, укажемо також на сформульовані в дисертації положення й пропозиції, які заслуговують окремого схвалення:

1. Вважаємо за доцільне підтримати підхід дисертанта щодо визначення інституту недопустимості доказів як елемента гарантій від безпідставного й необґрунтованого обвинувачення та складової конституційних засад презумпції невинуватості й права на справедливий суд (стор. 28-30). Такий системний підхід дозволяє автору оперувати конституційними й галузевими принципами права як найвищим рівнем критеріїв оцінки недопустимості доказів, з яких випливають інші критерії, нижчого рівня узагальнення.

2. Цінною є пропозиція здобувача як критерій оцінки недопустимості доказів застосовувати (не)дотримання уповноваженими суб'єктами специфічних вимог особливих (диференційованих) порядків кримінального провадження. Зокрема, підтримуємо позицію, що такої оцінки потребує кожен окремий доказ у контексті впливу недотримання особливої процедури під час його отримання на оцінку на предмет допустимості (стор. 117-121, 163). Додатково відзначимо, що автор правильно не звужує зміст диференційованих форм кримінального судочинства виключно до змісту Розділу VI КПК України та відносить до таких, серед іншого, й провадження в умовах правового режиму воєнного стану.

3. На продовження попереднього пункту, на стор. 121-123 роботи автор визнає диференціацію кримінальної процесуальної форми досудового розслідування в частині її поділу на досудове слідство й дізнання. У цьому контексті здобувач піднімає важливе проблемне питання доказового значення матеріалів, сформованих у межах дізнання, після перекваліфікації діяння як злочину. Відтак, цінною є пропозиція встановити новий критерій оцінки таких матеріалів, за якого специфічні для дізнання процесуальні джерела доказів можуть бути визнані допустимими в провадженнях щодо злочину виключно за

умови, що такі відомості неможливо повторно отримати в порядку, характерному для досудового слідства.

4. Також варто відзначити підтримання дисертантом поки що відносно нової й не поширеної, але дуже позитивної тенденції до впровадження порівняльно-правових досліджень до наукових праць із кримінального процесу. У даному випадку здобувач зіставив поточні вітчизняні тенденції оцінки недопустимості доказів із найкращими зарубіжними практиками – досвідом Сполучених Штатів Америки, Австралії, Німеччини, Великої Британії (підрозділи 3.1, 3.2.).

Практична значущість результатів дисертаційного дослідження полягає у можливості використання сформульованих автором висновків та пропозицій у *науково-дослідній діяльності* – у межах подальшого розвитку й удосконалення наукових положень щодо концепції недопустимості доказів у кримінальному процесі України; у *правозастосовній діяльності* – у межах здійснення доказової діяльності уповноваженими суб'єктами кримінального судочинства; у *освітньому процесі* – під час викладання навчальних дисциплін «Кримінальний процес», «Докази і доказування», «Досудове розслідування», «Дізнання», у межах заходів з підвищення кваліфікації суддів, прокурорів, слідчих, працівників оперативних підрозділів, підготовки підручників, навчальних посібників, навчально-методичних матеріалів; у *правотворчій діяльності* – під час внесення змін до положень чинного Кримінального процесуального кодексу України (Додаток 4).

Достатньо повним є **висвітлення результатів аналізованого дослідження** у наукових джерелах. Основні наукові положення, висновки й пропозиції, сформульовані Я. В. Цімурую, було опубліковано у трьох наукових статтях у вітчизняних фахових виданнях категорії «Б», а також **апробовано** під час роботи двох науково-практичних заходів.

Дисертація оформлена відповідно до нормативних вимог і стандартів, які передбачені для такого різновиду досліджень. Робота виконана

літературною державною мовою із дотриманням її наукового стилю, текст легко читається, думки автора викладено логічно й послідовно.

Усі наукові публікації дисертанта, винесені на захист, підготовані ним одноосібно, в результаті їх опрацювання та детального дослідження тексту роботи **ознак порушення академічної доброчесності не виявлено.**

Позитивно та високо оцінюючи проведене дисертантом дослідження, вважаємо за необхідне звернути увагу на наявність окремих **дискусійних положень і зауважень**, які можуть бути предметом обговорення під час публічного захисту:

1. Дискусійною є пропозиція здобувача щодо скасування поділу порушень прав і свобод людини на істотні та неістотні в контексті оцінки доказів на предмет їх допустимості (стор. 34-36, 79, 159). Ми погоджуємося з дисертантом, що поточні положення ч. 1 ст. 87 КПК України є недостатньо чіткими та такими, що певною мірою суперечать загально-юридичному принципу правової визначеності. Водночас запропонована автором концепція може призвести до надто розлогого розуміння категорії «порушення». Так, за найширшого тлумачення, навіть граматична чи пунктуаційна помилка в тексті протоколу може розцінюватися як порушення прав учасників провадження та призводити до недопустимості отриманих в результаті процесуальної дії доказів, що, фактично, блокуватиме роботу органів досудового розслідування та нівелюватиме ефективність кримінальної юстиції в цілому. У випадку відмови від критерію «неістотності» все ж варто запропонувати альтернативний підхід, який дозволить відсіяти малозначні порушення процедури кримінального судочинства, які не мають впливати на допустимість доказів.

2. На стор. 56-60, 161 дисертації автор до джерел нормативно-правового регулювання критеріїв недопустимості доказів у кримінальному провадженні відносить судову практику, зокрема рішення ЄСПЛ, Конституційного Суду України, правові висновки Верховного Суду. У зв'язку із цим під час публічного захисту хотілося б почути більш розлогий коментар

дисертанта щодо нормативного значення прецедентів (чи прецедентного значення судових рішень) у вітчизняній правовій системі, яка тяжіє до континентальної правової сім'ї, котрій прецедентне право не притаманне.

3. Уточнення потребує позиція дисертанта щодо віднесення до підстав визнання доказів недопустимими неправомірного обмеження законодавцем прав та свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. На стор. 79-81, 159-161 роботи автор визначає обмеження прав і свобод людини як *законодавче* звуження їх змісту та обсягу, що характеризує якість кримінального процесуального законодавства. Там само наведено позицію КС України із рішення від 20 жовтня 2011 року по справі № 1-31/2011, відповідно до якої будь-яке обмеження має відповідати принципам законності, правомірності мети й необхідності в демократичному суспільстві, що в цілому є правильним. Відповідно, на стор. 160 автор пропонує судам в конкретних кримінальних провадженнях оцінювати правомірність процедури, застосованої під час збирання доказів. Водночас неправомірність (неконституційність, невідповідність міжнародним договорам) *самої процедури* обмеження, може бути встановлена виключно Конституційним Судом України, суди загальної юрисдикції таких повноважень не мають. В межах окремих кримінальних проваджень така перевірка не здійснюється; якщо ж застосований уповноваженими суб'єктами Закон буде визнаний КС України неконституційним, це може стати підставою для перегляду судового рішення як виключна підстава.

4. Варто позитивно відзначити проведене здобувачем емпіричне дослідження у формі опитування суддів місцевих судів, прокурорів та слідчих НП України щодо проблемних питань допустимості доказів у кримінальному судочинстві, а також роздільне подання результатів анкетування різних суб'єктів. Водночас викладені в Додатку 3 дисертації емпіричні дані були б більш інформативними, якби дисертант поряд з абсолютними показниками навів також і відносні (у відсотковому співвідношенні).

Наведені зауваження стосуються окремих дискусійних питань, не піддають сумніву отримані здобувачем основні наукові результати та суттєво не впливають на високу загальну оцінку дисертаційного дослідження Яромира Володимировича Цімури.

Загальний висновок:

Дисертаційна робота «Недопустимість доказів у кримінальному процесі України» є завершеною, самостійною кваліфікаційною науковою працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують важливе для теорії кримінального процесу, практики кримінального судочинства та галузі знань 08 Право в цілому наукове завдання щодо дослідження й удосконалення концепції недопустимості доказів у кримінальному процесі України, розроблення пропозицій та рекомендацій, спрямованих на вирішення проблем та недоліків чинного кримінального процесуального законодавства.

За своїм змістом дисертація відповідає спеціальності 081 Право та вимогам пунктів 6, 7, 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), а також Вимогам до оформлення дисертацій, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами).

Своєю чергою автор дослідження – **Цімура Яромир Володимирович** – за результатами публічного захисту заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», галузь знань 08 Право.

Офіційний опонент:

доцент кафедри права
ім. академіка УАН о. Івана Луцького
ЗВО «Університет Короля Данила»
кандидат юридичних наук, доцент

Артем КОВАЛЕНКО

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 11:57:43 04.06.2026

Назва файлу з підписом: Відгук_Цімура.docx.asice
Розмір файлу з підписом: 38.3 КБ

Перевірені файли:
Назва файлу без підпису: Відгук_Цімура.docx
Розмір файлу без підпису: 33.8 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: Коваленко Артем Володимирович
П.І.Б.: Коваленко Артем Володимирович
Країна: Україна
РНОКПП: 3433003878
Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 11:57:44
04.06.2026
Сертифікат виданий: КНЕДП ДПС
Серійний номер: 3FAA9288358EC003040000000CE93900D091D800
Алгоритм підпису: ДСТУ 4145
Тип підпису: Удосконалений
Тип контейнера: Підпис та дані в архіві (розширений) (ASiC-E)
Формат підпису: З повними даними для перевірки (XAdES-B-LT)
Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.04.06 13:00

Голові разової спеціалізованої вченої ради
Харківського національного університету
ім. В. Н. Каразіна,
професору Олександрові Житному
майдан Свободи 4, м. Харків, 61022

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора юридичних наук, професора
Щербаковського Михайла Григоровича на дисертацію
Цімури Яромира Володимировича
«Недопустимість доказів у кримінальному процесі України»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»**

Актуальність теми дослідження. Інститут доказування, будучи ядром кримінального судочинства, завжди привертав увагу вчених-процесуалістів, проте наразі багато питань доказової діяльності залишаються невирішеними через відсутність їх належного законодавчого регулювання та єдиної інтерпретації суб'єктами доказування. Одною з теоретичних та практичних проблем є недопустимість доказів, встановлення якої є важливим завданням кримінального судочинства та гарантією від незаконного та необґрунтованого кримінального переслідування. Недопустимість – один із ключових та легально визначених критеріїв оцінки доказів. Недопустимість, тобто отримання певних відомостей в порядку, не встановленому КПК України, позбавляє їх будь-якого доказового значення. Відсутність у таких відомостей юридичної сили означає, що вони не можуть бути покладені в основу прийняття процесуальних рішень.

Питання недопустимості доказів неодноразово розглядалися у доктрині кримінального процесу та вирішувалися у практиці Верховного Суду, утім не можна сказати, що існує визнана чітка та несуперечлива доктринальна концепція допустимості доказів та підстав визнання їх недопустимими; наявна і неоднакова судова практика, яка демонструє як прояв процесуального формалізму, так і

широке тлумачення правових норм інституту допустимості доказів.

Основне законодавче закріплення, пов'язане з недопустимими доказами, регламентоване в статтях 87-89 КПК України, не містить ефективних механізмів визнання доказів недопустимими. Крім того, до дефектів українського доказового права слід віднести те, що в чинному процесуальному законодавстві не врегульовано права учасників судового провадження на заявлення клопотання про визнання доказів недопустимими під час судового розгляду, а також виникають дискусії щодо переліку суб'єктів ініціювання означеного питання в суді.

З урахуванням вибору України європейський вектору розвитку, реформування судової системи, удосконалення її організаційних та нормативних засад функціонування має здійснюватися з метою адаптації вітчизняного кримінального процесуального законодавства до європейських стандартів здійснення кримінального судочинства, інтеграції європейської процедури доказування у національну систему, в тому числі – використання найкращих практик встановлення недопустимості доказів у кримінальних провадженнях.

З огляду на зазначені обставини дисертація Цімури Яромира Володимировича є актуальним дослідженням, оскільки в ньому комплексно висвітлено теоретичні і практичні проблеми встановлення недопустимості доказів у кримінальному процесі України.

Про актуальність теми дослідження свідчить також її відповідність Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки відповідно до Указу Президента України від 11 червня 2021 р. № 231/2021, Комплексному стратегічному плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки згідно з Указом Президента України від 11 травня 2023 р. № 273/2023.

Заслугує на підтримку сформульована здобувачем *мета дисертаційного*

дослідження, яка полягає у тому, щоб спираючись на аналіз наукових поглядів вчених та норм чинного законодавства, дослідити та удосконалити концепцію недопустимості доказів у кримінальному процесі України, на ґрунті чого розробити низку пропозицій та рекомендацій, спрямованих на вирішення проблем та недоліків чинного кримінального процесуального законодавства, в нормах якого вказані особливості знаходять своє об'єктивне відображення (с. 18-19).

Об'єкт та предмет дослідження сформульовані вдало і відповідають вимогам МОН України. *Об'єктом дослідження* виступають суспільні відносини, які виникають під час доказування у кримінальному процесі. *Предмет дослідження* становить недопустимість як критерій оцінки доказів у кримінальному процесі (с. 19).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Опрацювання дисертації дозволяє дійти висновку, що наукова робота містить всю систему обов'язкових компонентів, притаманних дисертаціям на здобуття ступеня доктора філософії.

Надана на рецензування дисертація є комплексним, науковим дослідженням теоретичних та прикладних аспектів недопустимості як критерію оцінки доказів у кримінальному процесі. Високий ступінь обґрунтованості результатів дослідження зумовлений досить раціональною та внутрішньо узгодженою структурою дисертаційної роботи.

Нормативно-правову основу дисертації складають нормативно-правові акти, які регулюють суспільні відносини щодо оцінки доказів в цілях встановлення недопустимості доказів у кримінальному процесі України. Зокрема, це Конституція України, Закони України, Кримінальний процесуальний кодекс України; Європейські конвенції, відомчі накази, інструкції, інформативні листи Міністерства внутрішніх справ та Офісу Генерального прокуратура України стосовно теми дослідження, а також кримінально-процесуальні кодекси та

відповідні закони іноземних країн, зокрема: Сполучених Штатів Америки, Великобританії, Австралії, Німеччини, Франції та Польщі.

Інформаційна та емпірична база дослідження представлена статистичними відомостями Офісу Генерального прокурора, рішеннями Європейського Суду з прав людини, Конституційного Суду України, Верховного Суду, місцевих судів та результатами опитування 150 суддів місцевих судів, прокурорів та слідчих Національної поліції у Харківській, Полтавській та Дніпропетровській областях.

Науково-методологічну основу дисертації становить сукупність загальнонаукових і спеціальних методів і прийомів наукового пізнання. Як загальнонаукові використовувались діалектичний метод пізнання дійсності, а також догматичний метод задля тлумачення правових категорій та понять, визначення їх сутності з метою поглибленого вивчення й уточнення понятійно-категоріального апарату (розділи 1–3). Історичний метод застосовувався у дослідженні генези розвитку концепції недопустимості доказів (розділи 1-2). Порівняльно-правовий метод використаний для вивчення й порівняння національного та зарубіжного кримінального процесуального законодавства (розділ 3). Догматичний метод використовувався для тлумачення юридичних категорій та понять (розділи 1-3). Соціологічний та статистичний методи дозволили провести аналіз та узагальнення статистичних звітів, емпіричних даних (Додаток 3). Формально-юридичний метод застосований для аналізу чинного кримінального процесуального законодавства та формулювання пропозицій з його вдосконалення (розділи 1-3). Системно-структурний метод дослідження забезпечив комплексне вивчення проблемних питань та визначення процедури оцінки доказів у кримінальному провадженні (підрозділ 2).

Зазначені методи застосовувались у взаємозв'язку та взаємозалежності, що обумовило всебічність, повноту та об'єктивність отриманих наукових результатів. Загалом, методи дослідження є цілком сучасними й

обґрунтованими, що стало запорукою успішного вирішення поставлених дисертантом завдань.

Наукова новизна й обґрунтованість отриманих результатів, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є комплексним дослідження теоретичних та прикладних аспектів недопустимості як критерію оцінки доказів у кримінальному процесі. У результаті дослідження сформульовано низку наукових положень, висновків і рекомендацій, що відзначаються вагомою теоретичною та практичною сутністю, а також вирізняються певною науковою новизною й мають важливе теоретичне та практичне значення. Найбільш важливими з них є наступні, що вперше були запропоновані дисертантом, а саме (с. 21-22):

– запропоновано в якості підстави для визнання доказів недопустимими, поряд із поняттям порушення прав і свобод людини, виокремлювати неправомірне обмеження прав та свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, що стосується дотримання законодавцем трьох обов'язкових правил при впровадженні механізму обмеження певних прав чи свобод осіб у кримінальному процесі: законність обмеження; правомірність мети; необхідність у демократичному суспільстві;

– обґрунтовано, що підхід законодавця, застосований у ч. 1 ст. 87 КПК України щодо поділу порушень прав і свобод людини на істотні та неістотні призводить до порушення конституційного обов'язку держави гарантувати конституційні права і свободи, який визначений у ч. 2 ст. 22 Конституції України, на підставі чого істотними слід вважати будь-які порушення прав і свобод людини, визначених Конституцією України та Міжнародними договорами;

– встановлено, що зміна кримінальної процесуальної форми має

безпосередній вплив на діяльність із оцінки доказів на предмет їх недопустимості, що передбачає необхідність визначення кримінальної процесуальної форми, відповідно до якої здійснювалось отримання доказів, визначення прийнятності такої форми у даному кримінальному провадженні, та перевірку кожного доказу на дотримання порядку його отримання відповідно до визначної кримінальної процесуальної форми;

– запропоновано врахувати досвід США щодо правила про недопустимість як доказу вини особи факту здійснення нею дій із компенсації потерпілому шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, на підставі чого запропоновано доповнити ч. 3 ст. 87 КПК України п. 5 наступного змісту: «Недопустимим доказом вини особи є відомості про відшкодування нею шкоди потерпілому»;

– висловлено пропозицію врахувати досвід Німеччини щодо заборони виїмки письмової переписки між підозрюваним (обвинуваченим) та особами, які мають право відмовитися від дачі показань чи не можуть бути допитані як свідки, а також записів чи документів, зроблених такими особами щодо інформації, довіреної їм підозрюваним (обвинуваченим).

Дисертантом удосконалено також низку наукових положень стосовно поняття недопустимості доказів у кримінальному процесі; системи джерел нормативно-правового регулювання недопустимості доказів; віднесення очевидно недопустимих доказів до фактичних даних, недопустимість яких прямо визначена кримінальним процесуальним законом.

Дістали подальшого розвитку й окремі положення щодо недопустимості фактичних даних, які отримані недопустимим суб'єктом, з недопустимого джерела, у недопустимий спосіб, тобто такий, який не передбачений законом; наукові погляди щодо визначення змісту процесу оцінки доказів на предмет недопустимості та її складові елементи; запровадження у вітчизняний кримінальний процес досвіду Австралії щодо визнання доказів недопустимими;

виокремлення групи норм щодо недопустимості доказів у правовий субінститут, який є складовою інституту допустимості доказів, а той є частиною підгалузі доказового права кримінального процесу.

На підставі проведеного дослідження сформульовано відповідні пропозиції щодо уточнення та доповнення статей 87, 88, 89, 90, 159, 298-1 КПК України.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в наукових публікаціях, підготовлених за темою дисертації. Основні положення наукового дослідження висвітлено у 5 наукових публікаціях: з них 3 наукові статті опубліковані у фахових виданнях з юридичних наук і 2 тези наукових повідомлень на науково-практичних конференціях. За змістом вказані публікації відповідають напрямам дисертаційного дослідження.

Теоретичне та практичне значення результатів дисертації. Здійснене автором дослідження має вагомим значення як для науки криміналістичного процесу, так і практики. Можна стверджувати, що комплексне дослідження теоретичних і практичних питань недопустимості доказів у кримінальному процесі України, дозволило дисертанту отримати нові результати у вигляді науково обґрунтованих положень та рекомендацій, які можуть бути використані у законотворчому та освітньому процесах, науково-дослідній та правозастосовній діяльності.

Оцінка змісту, наукового рівня дисертації, рівня виконання поставлених завдань та оволодіння методологією наукової діяльності.

Дисертація складається із анотації, вступу, трьох розділів, які містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел із 171 найменування та 18 сторінок, додатків. Архітектоніка даної наукової праці дозволила оптимально висвітлити проблематику, що досліджується. Структура дисертації повністю відповідає меті і завданням дослідження та дозволяє послідовно розглянути всі проблемні питання, визначені автором.

У Розділі I дисертації «Правова сутність недопустимості доказів у кримінальному процесі України» розглядаються конституційні основи недопустимості доказів, правове регулювання недопустимості доказів у кримінальному процесі України та міжнародні стандарти недопустимості доказів (с. 26–83). У підрозділі 1.1. автор аналізує підходи науковців до тлумачення науковцями поняття недопустимості доказів, конституційне коріння недопустимості як складову засади презумпції невинуватості, її широке та вузьке розуміння (с. 26-32). Автор схиляється до традиційного трактування поняття недопустимості як антиподу допустимості, обґрунтовано доводить неконституційним поділ законодавцем порушень прав людини на істотні та неістотні як підставу визнання доказів недопустимими, адже призводить до порушення конституційного обов'язку держави гарантувати конституційні права і свободи (с. 34-36). Автором звертається увага на співвідношення понять «порушення» та «обмеження прав і свобод людини», «правомірність» та «неправомірність» обмеження. Підкреслено, що права і свободи людини можуть правомірно обмежуватись у випадках, коли це передбачено законом та у спосіб, визначений законом Законність включає правову визначеність, правомірність мети та необхідність у демократичному суспільстві (с. 38-42). Позитивним є пропозиція автора доповнити існуюче визначення недопустимості доказів такою їх ознакою, як отримання за процедурою, яка неправомірно обмежує права і свободи людини (с. 44). Надано авторське визначення поняття недопустимих доказів (с. 45).

У підрозділі 1.2 аналізується правове регулювання недопустимості доказів у кримінальному процесі України, співвідношення інститутів допустимості та недопустимості доказів, доказування та доказів. Обґрунтовується теза, що доказове право є підгалуззю кримінального процесу, складовою якої є інститут допустимості доказів, тобто сукупність норм, що регулюють однорідні суспільні

відносини, які виникають відносно забезпечення законності отримання доказів. Група норм щодо недопустимості, на думку дисертанта, вважається правовим субінститутом інституту допустимості доказів (с. 54-55). В роботі запропоновано систему джерел нормативно-правового регулювання недопустимості доказів у кримінальному провадженні, що включає нормативно-правові акти різних рівнів та судову практику (с. 60-64).

Підрозділ 1.3 присвячений огляду міжнародних стандартів недопустимості доказів. Правильно вказується, що основні міжнародні документи щодо свобод та прав людини не встановлюють прямих вимог допустимості доказів, але їх порушення має наслідком недопустимість доказів. Звернено увагу, що Європейським Судом з прав людини було вироблено загальну модель оцінки доказів на предмет їх недопустимості (с. 70). Недопустимість доказів у міжнародних правових документах розглядається через призму заборони їх застосування, яка в свою чергу є складовою права на справедливий суд. Констатується, що недопустимість конкретних доказів є наслідком порушення конвенційних прав і свобод людини під час їх отримання. На підставі аналізу прецедентної практики Європейського Суду з прав людини у підсумку наведено типові причини, які призводять до визнання доказів по кримінальним провадженням недопустимими (с. 77).

У Розділі 2 дисертації *«Підстави та порядок визнання доказів недопустимими»* розглядаються підстави визнання доказів недопустимими, порядок оцінки доказів на предмет недопустимості, визнання доказів недопустимими за умов диференціації кримінальної процесуальної форми (с. 84–126). У підрозділі 2.1. дисертант ретельно аналізує критерії допустимості, антиподом яких є недопустимість доказів, та надає перелік узагальнених критеріїв недопустимості доказів, який визначає типовою моделлю (с. 82-93). В ході дослідження автором з'ясовано поняття очевидної та неочевидної недопустимості

доказів, істотного та неістотного порушення кримінальної процесуальної форми як підстави для визнання доказу недопустимим (с. 94-95). Порушення прав і свобод людини та їх обмеження визнаються істотним правопорушенням, коли як інші види порушень можуть піддаватись іншій оцінці (с. 96). До очевидно недопустимих доказів віднесено фактичні дані, недопустимість яких прямо визначена законом. Всі інші можливі порушення, які не презюмуються законодавцем становлять предмет судового дослідження щодо їх недопустимості (с. 99).

У підрозділі 2.2 описується порядок оцінки недопустимості доказів. цілком вірно оцінка доказів на предмет недопустимості формулюється як розумова діяльність уповноважених суб'єктів кримінального провадження, яка здійснюється ними за своїм внутрішнім переконанням щодо встановлення недопустимості доказів при прийнятті відповідного процесуального рішення. (с. 101). автор визначає суб'єктів оцінки, якими виокремлено учасників з владними повноваженнями (сторона обвинувачення, слідчий суддя, суд), а також інших учасників кримінального провадження, які можуть ініціювати процедуру визнання доказів недопустимими – сторона захисту, потерпілий, представник юридичної особи (с. 104-106). Об'єктами оцінки виступають фактичні дані, зібрані під час кримінального провадження, а предметом – дотримання кримінальної процесуальної форми під час збирання таких фактичних даних та можливість їх використання у доказуванні. Підтримана диференційована оцінка визнання доказів недопустимими (с. 109-110).

У підрозділу 2.3 аргументовано наукову позицію щодо диференціації кримінальної процесуальної форми та її вплив на визнання доказів недопустимими. Диференціація кримінальної процесуальної форми розглядається автором як процес ускладнення, так і спрощення кримінального провадження. В дисертації обґрунтовується, що зміна кримінальної процесуальної форми впливає

на порядок отримання доказів та їх оцінку в аспекті допустимості чи недопустимості (с. 115-118). На прикладах допиту, залучення перекладача доведено, що у ситуації особливого режиму кримінального провадження в умовах воєнного стану має місце ускладнена спеціальна кримінальна процесуальна форма, порушення якої надає додаткові підстави визнання доказів недопустимими (с. 119-121).

У Розділі 3 «Міжнародний досвід визнання доказів недопустимими» (с. 127–154) висвітленню міжнародний досвід в частині правого регулювання визнання доказів недопустимими за законодавством країн англосаксонського та континентального права.

У підрозділі 3.1 досліджено законодавство США, Великобританії та Австралії щодо визначення недопустимості доказів у кримінальному процесі. У Федеральних правилах доказування США виділено загальні та виняткові правила недопустимості доказів щодо вини обвинуваченого, показань потерпілого, обставин певних кримінальних правопорушень (с. 128-133). В ході дослідження автором з'ясовано, що ці правила відіграють вирішальну роль у забезпеченні цілісності судового процесу, запобігаючи поданню доказів, які, хоча й мають відношення до справи, але можуть спотворити результат судового розгляду. Звернено увагу на закони Англії та Уельсу, які наділяють суд повноваженнями визнати недопустимим будь-який доказ сторони обвинувачення, якщо він визнає, що з урахуванням обставин, за яких були отримані докази, їх визнання допустимими матиме несприятливий вплив на справедливість кримінального провадження (с. 134-136). Доцільним для запровадження у вітчизняний кримінальний процес є й досвід Австралії щодо визначення обсягу питань, які має вирішити суд для прийняття рішення про допустимість або недопустимість доказів у конкретному кримінальному провадженні (с. 141-142).

У підрозділі 3.2 розглянуто досвід Німеччини, Франції та Польщі у

правовому регулюванні недопустимості доказів у кримінальному процесі. Представляє певний інтерес розгляд дисертантом заборон доказування, прийнятих у доказовому праві Німеччини, що стосуються засобів доказування, методів доказування, використання незаконно отриманих доказів (с. 144-145). Цілком доцільним вважається недопустимими доказами письмова переписка, записи між обвинуваченим та особами, які мають право відмовитися від дачі показань чи не можуть бути допитані як свідки в зв'язку із професійною таємницею. Звернено увагу на оцінку доказів у КПК Франції, яка є предметом суддівської дискреції, що може породжувати ситуацію, коли будь-який доказ потенційно може бути допустимим, незалежно від джерела його походження (с. 149). Вивчення судової практики Польщі показало, що докази вважаються недопустимими, якщо вони заборонені положеннями закону з огляду на їх зміст або джерел за винятком випадків, коли докази були отримані у зв'язку з виконанням службових обов'язків державною посадовою особою, наприклад під час проведення оперативно-розшукових заходів (с. 150-153).

Дотримання принципів академічної доброчесності. Вивчення змісту дисертації та наукових публікацій Я. В. Цімури дало змогу дійти висновку про відсутність академічного плагіату, фальсифікації чи порушення інших принципів та правил академічної доброчесності, які могли б поставити під сумнів самостійний характер рецензованого дослідження. Усі запозичення містять відповідні посилання.

Все вищезазначене дозволяє позитивно оцінити розглядувану дисертаційну працю, встановити самостійність її виконання, визначити відповідний теоретико-методологічний рівень, наявність наукової новизни.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Водночас у рецензованому дисертаційному дослідженні міститься ряд дискусійних положень, які можуть стати підґрунтям наукової дискусії і напрямами подальшої розробки

даної проблеми.

1. На думку автора «істотними, у будь-якому випадку будуть ті порушення, які призводять до порушень прав і свобод людини» (с.с. 21, 37), тому пропонується в ст. 87 КПК України, в якій надається визначення істотних правопорушень, прибрати прикметник «істотні» (с. 44). Вказаний підхід вбачається формальним та не відповідає позиції Верховного Суду. Відповідно до Постанови Великої Палати Верховного Суду від 31.08.2022 у справі № 756/10060/17 суд має реагувати не на сам факт формального відступу від процедури, а на його реальний вплив на права людини, справедливість провадження та якість доказової інформації. Критерії оцінки наслідків порушення мають бути диференційованими і залежати від характеру конкретної процесуальної дії, формуванні її результату та реального впливу допущеного порушення на права сторін і достовірність доказу. Таким чином, Верховний Суд констатує, що саме по собі таке порушення ще не дає підстав для автоматичного визнання доказу недопустимим у кожному випадку. Для такого висновку необхідно встановити, що процесуальний дефект або безпосередньо спричинив істотне порушення прав і свобод людини, або ж об'єктивно поставив під сумнів походження доказу.

2. В дисертації запропонована схема реалізації процедури оцінки доказів на предмет недопустимості (с. 112, додаток 2). Автор правильно пише, «якщо недопустимість такого доказу не є очевидною, перед суб'єктом постає нове завдання – визначити істотність чи неістотність такого порушення, що є наступним етапом оцінки такого доказу» (с. 112). Водночас поняття «неістотності» не розкривається, а в літературі є різні тлумачення таких правопорушень. Не всі порушення закону є підставою висновку про недопустимість доказів. Такі порушення можуть бути поділено за тяжкістю та впливом на допустимість. Одні правопорушення усуваються проведенням інших процесуальних дій, другі є несуттєвими порушеннями, технічними помилками, що

взагалі не впливають на достовірність. Слід зазначити, що схожа градація недопустимих доказів наведена в дисертації на сторінці 145 щодо теорії так званої «правової сфери», яка була вироблена на основі судової практики Верховного суду ФРН.

3. Повертаючись до схеми оцінки доказів на предмет недопустимості першим етапом визначено «прийняття рішення про початок процедури оцінки доказу». При цьому ініціатором процедури з оцінки доказу вважається «сам суб'єкт, який здійснює оцінку або інша особа за відповідним клопотанням» (с.с. 111, 123, 163). На наш погляд автор порушує закон логіки про тотожність підмінює поняття оцінки, як логічну розумову діяльність, її результатом – встановленим недостовірним доказом. Клопотання не може стосуватися оцінки доказів, оскільки це – імперативна вимога закону (ст. 94 КПК України). Клопотання є результатом самостійної оцінки доказів учасниками процесу та направляється до суду з метою не оцінки, а визнання доказів недопустимими.

4. Серед чотирьох порушень кримінальної процесуальної форми як одного з критеріїв недопустимості доказів цілком вірно дисертантом вказано отримання фактичних даних внаслідок порушення порядку проведення процесуальної дії (недопустимий порядок проведення процесуальної дії) (с. 93). Однак у подальшому у висновках до роботи цей критерій чомусь не вказується (с. 79, 159).

5. На підставі аналізу практики встановлення недопустимості доказів у кримінальному процесі автор цілком вірно обґрунтовує необхідність використання під час оцінки фактичних даних відповідних рішень Верховного Суду, Європейського Суду з прав людини та пропонує доповнити статті 86 та 89 КПК України відповідними посиланнями (с. 65-66). Вважаємо вказані зміни зайвими з наступних причин. Відповідно до ч. 5 ст. 9 КПК України «кримінальне процесуальне законодавство України застосовується з урахуванням практики

Європейського суду з прав людини». У ч. 6 ст. 13 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» вказано, що «висновки щодо застосування норм права, викладені у постановях Верховного Суду враховуються іншими судами при застосуванні таких норм права». Отже пропозиція щодо доповнення статей КПК України є дублюванням чинних законодавчих норм.

6. Аналізуючи процедуру визнання доказів недопустимими автор лише мимохіть пише про доктрину «плодів отруєного дерева», та нажаль, не згадує існуючи у теорії доказів інші доктрини (концепції), тісно пов'язані із оцінкою недопустимості, зокрема «абсолютної та відносної недопустимості», «балансу інтересів», «справедливого судового розгляду в цілому», «поза розумним сумнівом», «неминуче виявлення» та інші. Крім того, розглядаючи Федеральні правила доказування США (с. 127-134) автор не згадав дуже важливе для вітчизняної судово-експертної практики правило 702 щодо вимог до висновку експерта, дотримання яких дозволяє приймати його як допустиме джерело доказів. Правило включає чотири пункти, заснованих на відомому стандарті Добера, які спрямовано на визначення науковості, перевіряємості, обґрунтованості результатів експертного дослідження. Порушення цього правила перетворює висновок експерта в недопустимий доказ.

Загальний висновок. Дисертаційне дослідження «Недопустимість доказів у кримінальному процесі України» є кваліфікаційною науковою оригінальною працею, виконаною на належному науково-теоретичному рівні, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що вирішують конкретне наукове завдання, яке має суттєве значення для науки і практики, повністю відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а також вимогам до оформлення

дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, а його автор – **Цімура Ярослав Володимирович** – заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – Право.

Офіційний опонент:

**Завідувач кафедри кримінального процесу,
криміналістики та експертології
навчально-наукового інституту № 5
Харківського національного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор**

Михайло ЩЕРБАКОВСЬКИЙ

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 09:15:29 07.06.2026

Назва файлу з підписом: Відгук_Цімура.docx.asice
Розмір файлу з підписом: 46.5 КБ

Перевірені файли:
Назва файлу без підпису: Відгук_Цімура.docx
Розмір файлу без підпису: 42.9 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: ЩЕРБАКОВСЬКИЙ МИХАЙЛО ГРИГОРОВИЧ
П.І.Б.: ЩЕРБАКОВСЬКИЙ МИХАЙЛО ГРИГОРОВИЧ
Країна: Україна
РНОКПП: 1864722638
Організація (установа): ФІЗИЧНА ОСОБА
Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 09:15:24 07.06.2026
Сертифікат виданий: КНЕДП АЦСК АТ КБ "ПРИВАТБАНК"
Серійний номер: 5E984D526F82F38F0400000049647C01F138EF06
Алгоритм підпису: ДСТУ 4145
Тип підпису: Удосконалений
Тип контейнера: Підпис та дані в архіві (розширений) (ASiC-E)
Формат підпису: З повними даними для перевірки (XAdES-B-LT)
Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.04.06 13:00

Голові разової спеціалізованої вченої ради у
Харківському національному університеті
імені В. Н. Каразіна
професору Житному Олександровичу
майдан Свободи 4, м. Харків 61022

РЕЦЕНЗІЯ

офіційного рецензента – кандидата юридичних наук доцента кафедри кримінально-правових дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна Терещука Сергія Сергійовича на дисертацію Цімури Яромира Володимировича на тему «Недопустимість доказів у кримінальному процесі України», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право

Актуальність теми дослідження. Сучасний етап трансформації кримінальної процесуальної системи України безпосередньо пов'язаний із глобальними викликами: необхідністю повної гармонізації національного законодавства з європейськими стандартами в межах набуття членства в ЄС, а також адаптацією правозастосовної діяльності до умов воєнного стану. Побудова справді правової держави неможлива без реального, дієвого та безкомпромісного забезпечення конституційних прав особи, серед яких фундаментальне місце посідають право на справедливий суд, рівність сторін та презумпція невинуватості. У цьому контексті субінститут недопустимості доказів виступає ключовим правовим бар'єром проти протиправного обмеження прав людини, процесуального свавілля та обвинувального ухилу з боку органів досудового розслідування та прокуратури.

Специфіка розгляду кримінальних проваджень в умовах воєнного стану актуалізує пошук оптимального балансу між завданнями швидкого й ефективного розслідування тяжких та особливо тяжких злочинів (зокрема, воєнних злочинів та злочинів проти національної безпеки) і недоторканністю фундаментальних прав особи. Будь-яке розмивання меж допустимості доказів під приводом «суспільної доцільності» загрожує системною кризою правосуддя. Саме тому комплексне, доктринальне та прикладне

переосмислення сутності недопустимості доказів, підстав її виникнення, алгоритмів судової оцінки та наслідків є надзвичайно актуальним, своєчасним і затребуваним як для розвитку вітчизняної юридичної науки, так і для практичної діяльності судів та правоохоронних органів України.

Зв'язок роботи з науковими програмами та планами. Дисертаційне дослідження Я. В. Цімури є логічним елементом реалізації загальнодержавних стратегічних векторів розвитку правової системи. Тематика роботи безпосередньо інтегрована у виконання завдань, визначених Стратегією розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки, а також Комплексним стратегічним планом реформування органів правопорядку на 2023–2027 роки, що підтверджує її глибоке загальнодержавне, наукове та прикладне значення.

Ступінь обґрунтованості наукових положень та емпірична база. Сформульовані здобувачем висновки, дефініції та пропозиції базуються на солідному методологічному фундаменті, який включає використання діалектичного, системно-структурного, порівняльно-правового, формально-юридичного та соціологічного методів пізнання.

Теоретичні узагальнення автора підкріплені репрезентативним масивом емпіричних даних. Здобувачем ретельно проаналізовано практику Верховного Суду (зокрема, ключові правові позиції Великої Палати та Касаційного кримінального суду), рішення Конституційного Суду України, а також фундаментальні прецеденти Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ), які задають стандарти конвенційної допустимості результатів слідчих дій. Особливу наукову цінність роботі надає те, що автор не обмежився кабінетним аналізом законодавства, а провів власне анкетування 150 практичних працівників (суддів, прокурорів, слідчих та адвокатів) у Харківській, Полтавській та Дніпропетровській областях. Це дозволило виявити реальний стан та системні дефекти правозастосування при оцінці допустимості доказів та розробити пропозиції, що дійсно відповідають запитам практики.

Наукова новизна та теоретичне значення результатів дослідження.

Рецензована дисертація є самостійною оригінальною працею, яка суттєво розширює теоретичні межі вітчизняного кримінального процесу. Серед найбільш вагомих елементів наукової новизни, що мають фундаментальне значення для науки, слід виділити:

Теоретичне розмежування порушення прав людини та їх правомірного обмеження. Автор глибоко аргументував, що обмеження прав у кримінальному провадженні є допустимим лише за умов проходження тесту через «трикутник правомірності» (наявність чіткої та передбачуваної законної підстави; легітимна мета; нагальна необхідність у демократичному суспільстві). Звідси виводиться концептуальний висновок: дефекти правового механізму обмеження прав (навіть за наявності формального дозволу) є безумовною підставою для визнання отриманих відомостей недопустимими.

Переосмислення категорії «істотності» порушень. Автор піддав конструктивній критиці чинну редакцію ч. 1 ст. 87 КПК України щодо поділу порушень на «істотні» та «неістотні», довівши, що в контексті фундаментальних прав людини (ст. 22 Конституції України) будь-яке посягання на них з боку держави є апріорі істотним і має тягнути за собою процесуальну дискваліфікацію доказу.

Формулювання авторського дефінітивного апарату. Запропоновано комплексне визначення недопустимості доказів як юридичної властивості фактичних даних, яка полягає у неможливості їх використання для доказування через їх отримання внаслідок порушення чи неправомірного обмеження прав і свобод людини, або внаслідок іншого грубого порушення встановленої законом процесуальної форми (наприклад, неуповноваженим суб'єктом, з неналежного джерела чи у спосіб, не передбачений законом).

Поглиблення порівняльно-правового контексту. Здобувач продемонстрував високий рівень наукового аналізу, запропонувавши інтегрувати в українську практику елементи передових зарубіжних доктрин: американське правило виключення відомостей про компенсацію шкоди з метою

доказування вини особи; австралійську систему багатофакторного балансування при оцінці доказів; німецький підхід до абсолютного захисту таємниці спілкування з особами, які наділені імунітетом від дачі показань.

Практичне значення роботи. Практичний вектор дослідження виражається у готовності конкретних нормативних рішень. Автор сформулював чіткі тексти змін та доповнень до низки статей КПК України (ст.ст. 86, 87, 88, 90, 159, 298-1), спрямовані на усунення оціночних понять та оптимізацію процедури визнання доказів недопустимими. Матеріали дисертації мають високу практичну цінність для розробки методичних рекомендацій для суддів, прокурорів слідчих та адвокатів, а також уже використовуються у навчальних курсах юридичних ЗВО.

Повнота викладу наукових результатів у публікаціях. Основні наукові та прикладні положення дисертації Цімури Я.В. повною мірою відображені в 5 опублікованих працях (зокрема, 3 статті у провідних фахових виданнях України та 2 тез доповідей на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях). Обсяг та зміст публікацій повністю відповідають чинним нормативним вимогам МОН України.

Дискусійні положення та зауваження. Попри загальний високий теоретико-методологічний рівень дисертаційного дослідження, повну завершеність та вагомість отриманих результатів, аналіз тексту праці дозволяє виділити кілька дискусійних аспектів та висловити такі зауваження, які потребують розгортання та додаткових пояснень з боку здобувача під час публічного захисту:

Щодо повної відмови від критерію «істотності» порушень прав і свобод (підрозділ 1.1). Здобувач пропонує виключити з ч. 1 ст. 87 КПК України вказівку на те, що недопустимими є докази, отримані внаслідок істотного порушення прав і свобод людини, оскільки, на думку автора, будь-яке порушення є істотним за своєю конституційною природою. Ця позиція є високоморальною та теоретично привабливою, проте її практична реалізація викликає серйозні застереження. По-перше, у кримінальному процесі існує значний масив

формальних (процедурних) правил, невиконання яких технічно є порушенням закону, але не завдає реальної шкоди суті права особи (наприклад, технічні помилки чи описки в датах у протоколі слідчої дії, які легко усуваються іншими доказами, або запізнення із врученням копії документа на кілька годин). Чи не призведе усунення фільтра «істотності» до повального «процесуального пуризму» (як його називає ЄСПЛ), коли суди будуть змушені відкидати ключові докази у справах про тяжкі злочини через формальні дрібниці? По-друге, виникає ризик створення умов для процесуальних зловживань з боку сторони захисту, яка зможе блокувати розгляд справи за суттю, фокусуючи увагу суду на найменших технічних відхиленнях слідчого від процедури. Хотілося б почути від здобувача, які саме чіткі межі та запобіжники він пропонує встановити, щоб відрізнити порушення суті права особи від суто формально-технічних дефектів оформлення процесуальних документів.

Стосовно концепції та меж оцінки «очевидної недопустимості» доказів судом. Автор детально вибудовує триступеневу модель судової оцінки доказів, у якій важливе місце відводиться оцінці «очевидності» порушення, де очевидно недопустимими пропонується вважати докази, недопустимість яких прямо презюмується законом або впливає з грубого і беззаперечного ігнорування процесуальних норм. Проте категорія «очевидності» в українській судовій практиці залишається однією з найбільш суперечливих. Практика Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду свідчить, що судді дуже по-різному трактують цей термін у підготовчому судовому засіданні: одні вважають очевидним лише те, що прямо вказано у законі (наприклад, проведення обшуку без ухвали суду за відсутності невідкладних випадків), інші — намагаються оцінювати на цій стадії навіть зміст показань чи висновків експертиз. З огляду на це, здобувачу варто конкретизувати: якими саме критеріями має керуватися суддя під час підготовчого засідання або на досудовому розслідуванні, щоб оцінка «очевидної недопустимості» не перетворилася на передчасний розгляд справи по суті та оцінку доказів у їх сукупності до моменту їх безпосереднього дослідження у судовому розгляді?

Щодо імплементації правила США про недопустимість відомостей про відшкодування шкоди як доказу вини. Заслуговує на увагу пропозиція здобувача (сформульована на основі аналізу американського досвіду) щодо доповнення ч. 3 ст. 87 КПК України новим пунктом, який би забороняв використовувати факт добровільного відшкодування шкоди потерпілому як доказ вини особи у вчиненні злочину. Автор обґрунтовує це тим, що обвинувачений може компенсувати шкоду з гуманних міркувань або під тиском обставин, що не означає автоматичного визнання ним кримінальної протиправності своїх дій. Водночас така новела вступає у суттєву колізію з матеріальним та процесуальним правом України. У вітчизняній правовій системі факт добровільного відшкодування збитків є фундаментальною обставиною, яка: а) суттєво пом'якшує покарання (ст. 66 КК); б) виступає обов'язковою умовою для звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням (ст. 46 КК) або дієвим каяттям (ст. 45 КК). Якщо відомості про відшкодування шкоди будуть законодавчо визнані недопустимими доказами вини, виникає процесуальний парадокс: яким чином суд має досліджувати та враховувати цей факт для пом'якшення відповідальності чи закриття справи, якщо сторона обвинувачення або сам потерпілий будуть обмежені у праві посилатися на цей факт у судовому засіданні до моменту вирішення питання про винуватість? Здобувачу необхідно детальніше пояснити механізм узгодження цієї американської моделі з реаліями національного кримінального та кримінального процесуального законодавства.

Щодо повноти доктринального аналізу субінституту недопустимості в системі доказового права (підрозділ 1.2). У підрозділі 1.2 автор розгортає глибоку і перспективну теоретичну дискусію щодо системних зв'язків між правовими категоріями «інститут доказів» та «інститут доказування», аналізуючи їх ієрархічну структуру та взаємопроникнення. Проте, зважаючи на те, що наявний текст уривається безпосередньо на аналізі внутрішньої архітектури цих категорій (на етапі дослідження їх системного характеру), теоретична концепція автора залишилася дещо незавершеною. Зокрема, у

роботі чітко не підбито фінальний підсумок щодо галузевого статусу самого об'єкта дослідження. Тому під час захисту здобувачу варто чітко і однозначно артикулювати власну позицію: чи вважає він «недопустимість доказів» повністю автономним, самостійним субінститутом у структурі кримінального процесуального права, чи вона є лише негативною (звратною) стороною та невіддільним елементом єдиного інституту допустимості доказів? Окреслення цієї субординаційної лінії значно посилює теоретичну цінність першого розділу дисертації.

Відповідність роботи встановленим вимогам. Дисертаційне дослідження Цімури Яромира Володимировича на тему «Недопустимість доказів у кримінальному процесі України» є серйозною, самостійною, завершеною та науково обґрунтованою кваліфікаційною працею, яка на високому теоретичному рівні вирішує актуальне науково-прикладне завдання для сучасної юридичної науки. Опубліковані автором наукові праці (зокрема 3 статті у провідних фахових виданнях України та 2 тези доповідей на всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях) у повному обсязі відображають ключові ідеї та висновки дисертації. Структура, обсяг, оформлення роботи повністю відповідають усім вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

Враховуючи вищевикладене, здобувач Цімура Яромир Володимирович повністю заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 081 «Право», галузь знань 08 Право.

Офіційний рецензент:

**Кандидат юридичних наук,
доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
юридичного факультету ХНУ імені В.Н. Каразіна**

Сергій ТЕРЕЩУК

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ
створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 13:09:44 10.06.2026

Назва файлу з підписом: рецензія_Терещук_Цімура.docx.asice
Розмір файлу з підписом: 29.4 КБ

Перевірені файли:
Назва файлу без підпису: рецензія_Терещук_Цімура.docx
Розмір файлу без підпису: 24.6 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: Терещук Сергій Сергійович
П.І.Б.: Терещук Сергій Сергійович
Країна: Україна
РНОКПП: 3276305810
Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 13:09:43
10.06.2026
Сертифікат виданий: КНЕДП АТ "УКРСИББАНК"
Серійний номер: 4723196C41B46DB60400000034AE030041CB0F00
Алгоритм підпису: ДСТУ 4145
Тип підпису: Удосконалений
Тип контейнера: Підпис та дані в архіві (розширений) (ASiC-E)
Формат підпису: З повними даними для перевірки (XAdES-B-LT)
Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.04.06 13:00

Голові разової спеціалізованої вченої ради у
Харківському національному університеті
імені В. Н. Каразіна
професору Житному Олександровичу
майдан Свободи 4, м. Харків 61022

РЕЦЕНЗІЯ

доктора юридичних наук, доцента, професора кафедри кримінально-правових дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна Шайтуро Ольги Павлівни на дисертаційне дослідження Цімури Яромира Володимировича «Недопустимість доказів у кримінальному процесі України», подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дослідження. В Україні триває масштабна реформа системи кримінального судочинства, основою якої є впровадження рекомендацій, що стали одним із критеріїв для отримання статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу. Головною вимогою ЄС щодо цього напрямку є трансформація судової системи України з акцентом на вдосконалення її організаційних та нормативних аспектів. Серед ключових пріоритетів реформування кримінального процесуального законодавства виділяється адаптація до стандартів і норм ЄС у сфері кримінальної юстиції. Зокрема, це включає імплементацію європейських стандартів ведення кримінального провадження. Йдеться про підвищення рівня професійної правосвідомості правоохоронців і суддів, формування правозастосовної практики, яка відповідала б Конституції України, а також була орієнтована на засади європейських цінностей і стандартів. Особливе значення надається врахуванню прецедентної практики Європейського суду з прав людини. Крім цього, надзвичайно важливим завданням є інтеграція національного законодавства зі стандартами європейської доказової процедури. Особлива увага приділяється концепції недопустимості доказів, яка є гарантією справедливого суду та захистом особи від необґрунтованих обвинувачень. Це означає, що докази, отримані з порушенням закону, не можуть бути використані в обґрунтуванні будь-якого вироку. Більше того, дотримання принципу недопустимості доказів

слугує механізмом захисту прав і свобод громадян під час їх залучення до кримінального процесу. Враховуючи це, можна стверджувати, що ефективний і добре розвинений інститут недопустимості доказів виступає провідною запорукою подальшої євроінтеграції національної системи кримінального судочинства.

Актуальність теми дисертаційного дослідження підтверджується її узгодженістю із Комплексним стратегічним планом реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки (Указ Президента України від 11 травня 2023 р. № 273/2023).

Мета дисертаційного дослідження полягає у тому, щоб спираючись на аналіз наукових поглядів вчених та норм чинного законодавства, дослідити та удосконалити концепцію недопустимості доказів у кримінальному процесі України, на ґрунті чого розробити низку пропозицій та рекомендацій, спрямованих на вирішення проблем та недоліків чинного кримінального процесуального законодавства, в нормах якого вказані особливості знаходять своє об'єктивне відображення.

Об'єктом дослідження виступають суспільні відносини, які виникають під час доказування у кримінальному процесі.

Предметом є недопустимість як критерій оцінки доказів у кримінальному процесі.

Слід відзначити, що тема дисертаційного дослідження, її структура та зміст повністю відповідають визначеному об'єкту та предмету дослідження та дозволяє досягти мети дослідження.

Наукова новизна дослідження. Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що проведене комплексне дослідження теоретичних та прикладних аспектів недопустимості як критерію оцінки доказів у кримінальному процесі:

вперше:

– запропоновано в якості підстави для визнання доказів недопустимими, поряд і поняттям порушення прав і свобод людини, виокремлювати

неправомірне обмеження прав та свобод людини, гарантованих Конституцією та законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, що стосується дотримання законодавцем трьох обов'язкових правил при впровадженні механізму обмеження певних прав чи свобод осіб у кримінальному процесі: 1) законність обмеження; 2) правомірність мети; 3) необхідність у демократичному суспільстві, на підставі чого сформульовано відповідні пропозиції до зміни ч. 1 ст. 87 КПК України та ч. 1 ст. 90 КПК України;

– обґрунтовано, що підхід законодавця, застосований у ч. 1 ст. 87 КПК України щодо поділу порушень прав і свобод людини на істотні та неістотні призводить до порушення конституційного обов'язку держави гарантувати конституційні права і свободи, який визначений у ч. 2 ст. 22 Конституції України, на підставі чого істотними слід вважати будь-які порушення прав і свобод людини, визначених Конституцією України та Міжнародними договорами;

– встановлено, що зміна кримінальної процесуальної форми має безпосередній вплив на діяльність із оцінки доказів на предмет їх недопустимості, що передбачає необхідність визначення кримінальної процесуальної форми, відповідно до якої здійснювалось отримання доказів, визначення прийнятності такої форми у даному кримінальному провадженні, та перевірку кожного доказу на дотримання порядку його отримання відповідно до визначеної кримінальної процесуальної форми;

– запропоновано врахувати досвід США щодо правила про недопустимість як доказу вини особи факту здійснення нею дій із компенсації потерпілому шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, на підставі чого запропоновано доповнити ч. 3 ст. 87 КПК України п. 5) наступного змісту: «Недопустимим доказом вини особи є відомості про відшкодування нею шкоди потерпілому»;

– висловлено пропозицію врахувати досвід Німеччини щодо заборони виїмки письмової переписки між підозрюваним (обвинуваченим) та особами, які мають право відмовитися від дачі показань чи не можуть бути допитані як свідки,

а також записів чи документів, зроблених такими особами щодо інформації, довіреної їм підозрюваним (обвинуваченим), у зв'язку із чим сформульовано відповідні зміни до ч. 1 ст. 159 КПК України;

удосконалено:

– поняття недопустимості доказів у кримінальному процесі України, відповідно до якого під ними слід розуміти фактичні дані, які отримані внаслідок порушення чи неправомірного обмеження прав і свобод людини, а також внаслідок іншого істотного порушення кримінальної процесуальної форми: недопустимим суб'єктом, з недопустимого джерела або у недопустимий спосіб;

– підхід, відповідно до якого правило щодо недопустимості доказів у кримінальному процесі слід розглядати у якості гарантії від безпідставного та необґрунтованого обвинувачення, яка має конституційну основу та є складовою засади презумпції невинуватості та права на справедливий суд;

– визначення системи джерел нормативно-правового регулювання недопустимості доказів у кримінальному провадженні, до якої слід відносити: 1) нормативно-правові акти: Конституція України, міжнародні договори, Кримінальний процесуальний кодекс України, інші закони України, підзаконні нормативно-правові акти.; 2) судова практика: рішення Європейського Суду з прав людини, рішення Конституційного Суду, правові висновки, викладені у постановках Верховного Суду;

– положення про те, що до очевидно недопустимих доказів слід відносити ті фактичні дані, недопустимість яких прямо визначена кримінальним процесуальним законом, що виключає необхідність суду досліджувати істотність чи неістотність виявленого порушення кримінальної процесуальної форми, адже статус таких порушень презюмується законодавцем та, відповідно, всі інші можливі порушення повинні становити предмет судового дослідження щодо їх істотності чи неістотності;

– висновок про те, що передбачена у ч. 1 ст. 298-1 КПК України можливість легалізації у кримінальному провадженні щодо злочину доказів, отриманих у порядку передбаченому для дізнання є можливою у разі відсутності

інших істотних порушень порядку їх отримання під час дізнання, що повинен дослідити та вирішити суд, а також якщо сторона обвинувачення не може отримати альтернативні докази із об'єктивних причин, на підставі чого сформульовано відповідний проєкт змін до вказаної кримінальної процесуальної норми;

дістали подальшого розвитку:

– положення про те, що порушення критеріїв допустимості доказів має бути ознакою недопустимості таких фактичних даних, у зв'язку з чим встановлено, що недопустимими у кримінальному провадженні є фактичні дані які отримані:

а) недопустимим суб'єктом, тобто особою або органом, які за законом не мають право на проведення процесуальної дії, в ході якої одержаний та закріплений доказ; б) з недопустимого джерела фактичних даних, тобто з тих джерел, які не передбачені кримінально-процесуальним законодавством; в) у недопустимий спосіб, тобто такий, який не передбачений законом;

– наукові погляди щодо визначення змісту процесу оцінки доказів на предмет недопустимості як розумової діяльності, яка має розгалужену структуру, передбачає можливість прийняття різних рішень на окремих його етапах та складається із наступних елементів: 1) ініціювання процедури оцінки доказу на предмет недопустимості: а) ініціювання процедури оцінки суб'єктом самостійно; б) отримання клопотання від інших учасників кримінального провадження про оцінку доказу на предмет недопустимості; 2) аналіз дотримання порядку отримання доказу: а) відповідність дії із отримання доказу кримінальній процесуальній формі; б) відповідність кримінальної процесуальної форми міжнародним стандартам обмеження прав і свобод людини; 3) оцінка очевидності чи неочевидності виявленого порушення; 4) визначення істотності чи неістотності неочевидного порушення; 5) прийняття рішення про недопустимість чи допустимість доказу;

– теоретичне обґрунтування необхідності запровадження у вітчизняний кримінальний процес досвіду Австралії щодо визначення обсягу питань, які

повинен вирішити суд для прийняття рішення про допустимість або недопустимість доказів у конкретному кримінальному провадженні, зокрема: 1) значення доказу, що оцінюється для встановлення обставин для кримінального правопорушення; 2) тяжкість кримінального правопорушення за яким здійснюється провадження; 3) чи було порушення порядку отримання доказу умисним або необережним; 4) істотність порушення порядку отримання доказу, зокрема, прав і свобод людини визнаних Міжнародними документами; б) складність отримання доказів без виявленого порушення законодавства;

– аргументація про те, що особливості предмета регулювання групи норм щодо недопустимості доказів дозволяють їх виокремити у відносно самостійну підгрупу, яка становить правовий субінститут, який в свою чергу являє складову інституту допустимості доказів, який є частиною підгалузі доказового права кримінального процесу;

– наукове положення про необґрунтованість змістовного сполучення понять допустимості та належності доказів, у зв'язку із чим запропоновано змінити назву ст. 88 КПК України на «Неналежність доказів та відомостей, які стосуються особи підозрюваного, обвинуваченого».

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації обумовлюється вдало підібраною методикою проведеного наукового дослідження, для виконання завдань дослідження та досягнення його мети використано комплекс як загальнонаукових, так і спеціальних методів (діалектичний, системно-структурний, юридичного аналізу, порівняльно-правовий, формально-логічний, прогнозування).

Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що викладені у дисертації положення, висновки та пропозиції можуть бути використані у: науковій діяльності – як підґрунтя для подальшого розвитку й удосконалення концепції недопустимості доказів у кримінальному процесі України; практичній діяльності – під час розробки відомчих нормативно-правових актів, підготовки методичних рекомендацій, пов'язаних із

доказуванням у кримінальних провадженнях; у практичній діяльності дізнавачів, слідчих, прокурорів, слідчих суддів, суддів; освітньому процесі – під час викладання дисциплін «Кримінальний процес», «Докази і доказування», «Досудове розслідування», «Дізнання», підвищення кваліфікації суддів, прокурорів, слідчих, працівників оперативних підрозділів, підготовки підручників, навчальних посібників, навчально-методичних матеріалів;

Апробація матеріалів дисертації. Основні результати дослідження оприлюднені на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Соціальні та правові аспекти протидії колабораційній співпраці з представниками держави-агресора в умовах війни» (Харків, 2025), «Злочинність і протидія їй в умовах війни та у повоєнній перспективі: міждисциплінарна панорама» (Вінниця, 2025).

Повнота висвітлення результатів дослідження. Основні теоретичні положення та висновки дисертаційного дослідження викладено в 5 наукових працях, з яких: 3 наукові статті у фахових виданнях України, а також у 2 тезах виступів на міжнародних науково-практичних конференціях.

Зміст та оформлення дисертації. Структура дисертаційного дослідження побудовано відповідно до його мети та поставленим завданням та складається із анотації, вступу, трьох розділів, що включають дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та двох додатків.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Попри високий науковий рівень проведеного дослідження, у роботі все ж залишаються окремі дискусійні аспекти, які потребують додаткового уточнення.

1. На сторінці 78 дисертації автор наголошує, одним із критеріїв недопустимості доказів є їх отримання недопустимим суб'єктом, тобто особою або органом, які за законом не мають право на проведення процесуальної дії, в ході якої одержаний та закріплений доказ. В цілому, погоджуючись із вказаним підходом, вважаємо, що він потребує уточнення у тій частині, що КПК України не передбачає такого суб'єкта доказування державний орган. У цьому контексті під суб'єктом отримання доказу слід розуміти учасників кримінального

провадження, перелік яких наданий у ст. 93 КПК України.

2. У роботі автор наводить власне визначення поняття недопустимості доказів (с. 4 дисертації): «Фактичні дані, отримані внаслідок порушення чи неправомірного обмеження прав і свобод людини, а також внаслідок іншого істотного порушення кримінальної процесуальної форми: неналежним суб'єктом, з неналежного джерела або у неналежний спосіб». Однак у цьому визначенні вбачається логічна неточність. Фактично автор надає визначення поняття «надопустимі докази», які вірно визначаються через їх інформаційну природу. Поряд із цим описана у цьому визначенні категорія формульована автором як «недопустимість доказів», що є неточним. Під недопустимістю слід розуміти слід розуміти певну властивість доказів, яка полягає у порушенні процедури отримання таких фактичних даних.

3. Дисертант формулює у роботі вірну ідею щодо систематизації правового регулювання недопустимості доказів у кримінальному процесі, аргументуючи це тим, що наявні відмінності, які впливають на особливості предмета регулювання групи норм щодо недопустимості доказів, що дозволяє їх виокремити у відносно самостійну підгрупу, яка відповідатиме поняттю «правовий субінститут» – тобто являє собою складову інституту допустимості доказів (с. 54 дисертації). В цілому вірна, на нашу думку пропозиція автора, однак вона потребує додаткової аргументації в частині висвітлення конкретних відмінностей, через які більш повно має бути розкрита відмінність у правовому регулюванні між допустимістю доказів та їх недопустимістю.

4. До системи правового регулювання недопустимості доказів у кримінальному процесі автор відносить підзаконні нормативно-правові акти (с. 4 дослідження), що на нашу думку, є спірним. Вказане аргументується положеннями ч. 1 ст. 86 КПК України «Доказ визнається допустимим, якщо він отриманий у порядку, встановленому цим Кодексом». Вбачається, що на підставі цього положення, допустимість та, відповідно, й недопустимість доказів повинна оцінюватись виключно на положеннях КПК України, а не підзаконних нормативно-правових актів.

5. У роботі не приділено увагу питанню допустимості доказів, що отримуються у порядку міжнародної правової допомоги у кримінальному провадженні (глава 43 КПК України). Водночас, оцінка доказів, отриманих в результаті реалізації цього механізму має свої особливості, дослідження яких могло б посилити наукову цінність проведеного дисертантом дослідження.

Загальний висновок. На підставі зазначеного слід констатувати, що дисертаційне дослідження Цімури Яромира Володимировича «Недопустимість доказів у кримінальному процесі України» є завершеною працею, містить науково обґрунтовані висновки та результати, виконують конкретне наукове завдання та має істотне значення для розвитку науки кримінального процесу, а отже відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент:

доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри кримінально-правових
дисциплін юридичного факультету
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна

Ольга ШАЙТУРО

Онлайн сервіс створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

ПРОТОКОЛ

створення та перевірки кваліфікованого та удосконаленого електронного підпису

Дата та час: 00:01:45 11.06.2026

Назва файлу з підписом: Рецензія_Цімура.docx.asice

Розмір файлу з підписом: 36.8 КБ

Перевірені файли:

Назва файлу без підпису: Рецензія_Цімура.docx

Розмір файлу без підпису: 32.6 КБ

Результат перевірки підпису: Підпис створено та перевірено успішно. Цілісність даних підтверджено

Підписувач: Шайтуро Ольга Павлівна

П.І.Б.: Шайтуро Ольга Павлівна

Країна: Україна

РНОКПП: 3222006362

Час підпису (підтверджено кваліфікованою позначкою часу для підпису від Надавача): 00:01:37 11.06.2026

Сертифікат виданий: "Дія". Кваліфікований надавач електронних довірчих послуг

Серійний номер: 382367105294AF970400000034290F002E82C204

Тип носія особистого ключа: ЗНКІ криптомодуль ІІТ Гряда-301

Алгоритм підпису: ДСТУ 4145

Тип підпису: Кваліфікований

Тип контейнера: Підпис та дані в архіві (розширений) (ASiC-E)

Формат підпису: З повними даними для перевірки (XAdES-B-LT)

Сертифікат: Кваліфікований

Версія від: 2026.04.06 13:00